

INTRODUCCIÓ AL PENSAMENT GREC (28517)

Prof. Jordi Pàmias

- I. El marc geogràfic de la cultura grega
- II. Períodes de la història de Grècia
- III. La poesia èpica
  - a) La poesia homèrica, cant oral. Mite i història
  - b) Antropologia de l'home homèric: els orígens de l'ànima i de l'individu
- IV. De l'èpica a la lírica
  - a) Hesíode. Teogonia. Els orígens del món, dels déus, dels homes
  - b) Hesíode. Treballs i Dies. La concepció de la dona i la sexualitat a Grècia
  - c) Himne de Demèter. Les expectatives gregues del més enllà
- V. Lírica: l'emergència de la polis
  - a) Soló. Valors de la polis emergent
  - b) Lírica simposíaca. Formes de comensalitat i consum del vi a Grècia
  - c) Baquilides. Consolidació de l'hegemonia atenesa
- VI. La tragèdia. La religió i la Grècia de la polis
  - a) Èsquil. Sacrifici i religió
  - b) Sòfocles. Homes i déus: l'experiència tràgica
  - c) Eurípides. Fenòmens d'èxtasi i ritual dionisiac
- VII. Orígens de la historiografia
  - a) Hecateu, Ferecides, Heròdot. L'apropiació del passat històric
  - b) Definició de les identitats col·lectives a Grècia

L'estructura del temari és grosso modo històrica, però el que ens proposem, de fet, és traçar un perfil de l'home grec. Això sí: som conscients que no és el mateix un grec d'època homèrica d'un grec del segle v; no és el mateix un filòsof procedent de l'aristocràcia que un pagès; no és el mateix un ciutadà de la polis que un pastor que viu en una muntanya de l'Arcàdia. I és més: no és el mateix una dona que un home o un ciutadà lliure que un esclau.

Som conscients d'aquestes diferències, i hi farem esment constantment. Ara bé, tots ells són grecs. L'objectiu és descriure l'horitzó mental, ideològic dels grecs, què pensaven, quines expectatives vitals tenien, com veien el seu món i com el pensaven —ras i curt, el que la tradició francesa va anomenar 'psicologia històrica'. Per tant, no ens entretindrem en els esdeveniments de la història (que no parlen de la gent corrent), tampoc de l'aspecte més institucional o polític, ni dels grans assoliments de la cultura grega. Tot això ja ho tracten altres assignatures: el curs vol ajudar a reflexionar sobre el naixement de l'individu (occidental), ja que la mateixa noció d'individu és una experiència construïda històricament.

El mètode és filològic: utilitzarem alguns dels principals textos de la literatura grega, que llegirem en traducció. El dossier de textos està organitzat històricament. Aquí i allà ens aturarem per aprofundir determinats temes, sense cap afany de ser exhaustius, que puguin fer llum sobre la mentalitat dels antics.

Bibliografia

- Alsina, J. (1983). *Comprendre la Grècia clàssica*, Barcelona.
- Bonnefoy, Yves, dir. (1996). *Diccionario de las mitologías y de las religiones de las sociedades tradicionales y del mundo antiguo*. Vol. II, Barcelona [orig. *Dictionnaire des mythologies et des religions des sociétés traditionnelles et du monde antique*, Paris 1981].

- Bremmer, Jan N. (1994). *Greek Religion*, Oxford.
- Burkert, Walter (1985). *Greek Religion*, Cambridge-MA [orig. *Griechische Religion der archaischen und klassischen Epoche*, Stuttgart 1977].
- Burkert, Walter (2002). *De Homero a los magos. La tradición oriental en la cultura griega*, Barcelona.
- Buxton, R., ed. (1999). *From Myth to Reason? Studies in the Development of Greek Thought*, Oxford [Repr. 2002].
- Calame, Claude (2002). *Eros en la Antigua Grecia*, Madrid [orig. *L'Éros dans la Grèce antique*, Roma-Bari 1992].
- Dodds, E. R. (1960). *Los griegos y lo irracional*, Madrid [orig. *The Greeks and the Irrational*, Berkeley-Los Angeles 1951].
- Finley, M. I. (1985a). *Los griegos de la antigüedad*. 6a edició, Barcelona.
- Finley, M. I. (1985b). *El món d'Ulisses*, Barcelona.
- Goldhill, S. (2002). *The Invention of Prose*, Oxford.
- Hall, Jonathan M. (1997). *Ethnic Identity in Greek Antiquity*, Cambridge.
- Hartog, François (2001). *Le miroir d'Hérodote. Essai sur la représentation de l'autre*, Paris [orig. 1981].
- Humphreys, S. C. (1978). *Anthropology and the Greeks*, London.
- Jaeger, W. (1962). *Paideia. Los ideales de la cultura griega*. 2a edició, México [orig. *Paideia. Die Formung des griechischen Menschen*, Berlin 1936²].
- Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* (1981 & sq.), Zürich-München.
- Lombardo, Giovanni (2002). *L'estetica antica*, Bologna.
- Mossé, Claude (1983). *La Femme dans la Grèce antique*, Paris.
- Nestle, W. (1975). *Historia del espíritu griego desde Homero hasta Luciano*. 2a edició, Barcelona [orig. *Griechische Geistesgeschichte (Von Homer bis Lukian)*, Stuttgart 1944].
- Plácido, Domingo (1993). *Las claves del mundo griego*, Barcelona.
- Snell, Bruno (1966). *Las fuentes del pensamiento europeo*, Madrid.
- Vernant, Jean-Pierre (1982). *Mito y sociedad en la Grecia antigua*, Madrid [orig. *Mythe et société en Grèce ancienne*, Paris 1974].
- Vernant, Jean-Pierre (1983). *Mito y pensamiento en la Grecia antigua*, Barcelona [orig. *Mythe et pensée chez les Grecs. Études de psychologie historique I*, Paris 1974; orig. 1965].
- Vernant, Jean-Pierre, dir. (1993). *El hombre griego*, Madrid [orig. *L'Uomo greco*, Roma & Bari 1991].
- Vidal-Naquet, Pierre (1981). *Le chasseur noir. Formes de pensée et formes de société dans le monde grec*, Paris [Trad. cast. Barcelona 1983].
- Veyne, Paul (1987). *¿Creyeron los griegos en sus mitos?*, Buenos Aires [orig. *Les Grecs ont-ils cru à leurs mythes?*, Paris 1983].